

Ikasle eta Hezkuntza Sistema elebidunak nazioarteko errendimendu probetan zein da arazoa?

Josu Sierra Orrantia
ISEI-IVEI

2003an Euskal Herriko Unibertsitateko
Uda Ikastaroetan emandako ponentzia

Elebitasuna edo eleaniztasuna

- Munduan normalena da hizkuntza bat baino gehiago erabili behar izatea.
- Kasu askotan hiztunek ez dute beraien ama-hizkuntzan ikasten. Gehienetan, beraien lurraldean hizkuntza ofiziala ez delako edo eskola-hizkuntza ez delako. Era guztietako egoerak ematen dira.
- Zein eragin dute egoera desberdin hauek ikasleen errendimenduan?

M. BURNOT-TRITES & K. REEDER (UNIVERSITY OF BRITISH COLUMBIA)

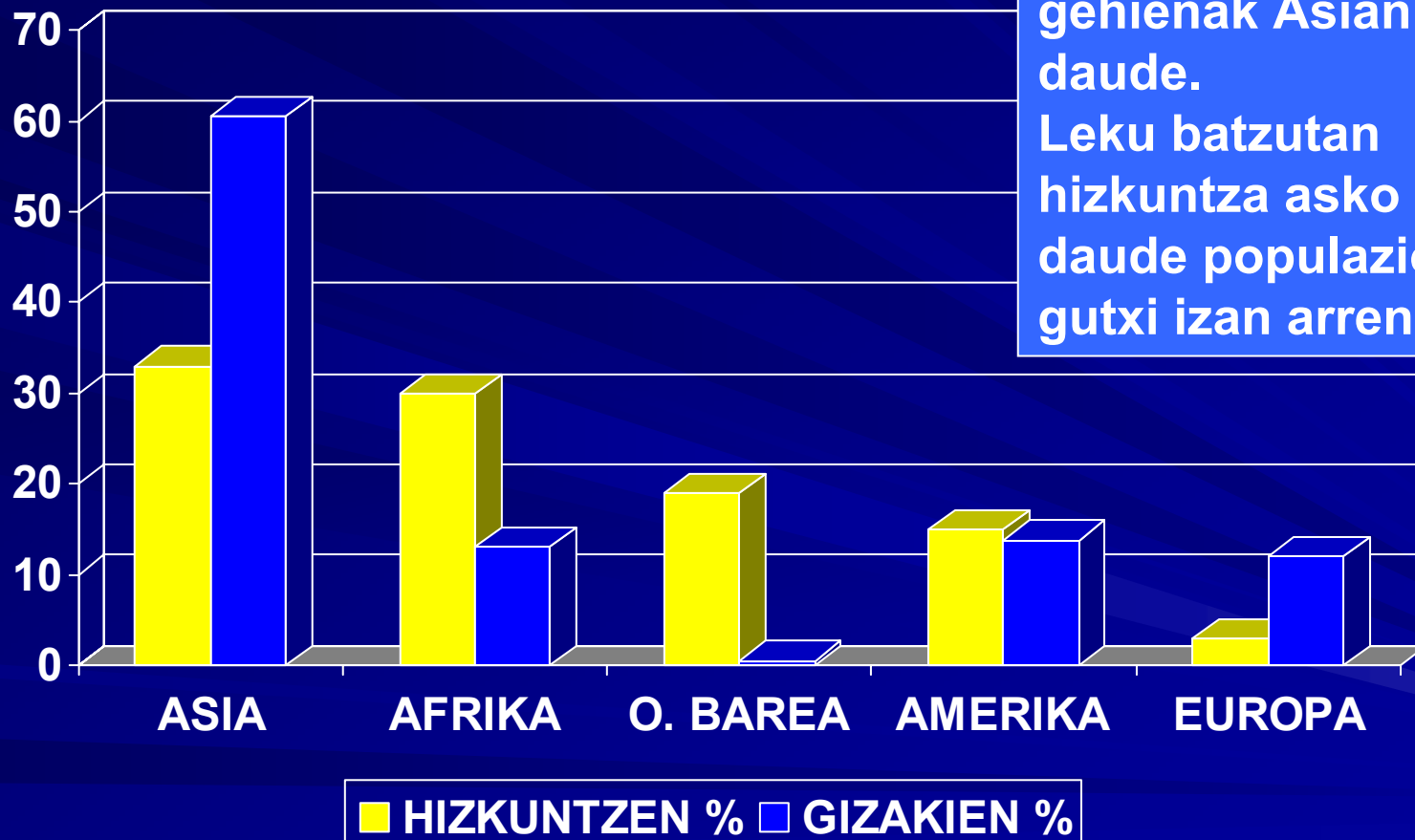
- *Testaren hizkuntza arazo garrantzitsu bat bihurtzen ari da globalizazio eta populazioen mugimenduarekin. Desabantailan aurkitzen dira ikasleak beraien lehen hizkuntza ez den batean edo ikasi duten hizkuntzan ebaluatzen ditugunean?*
- *Probak hizkuntza horretan daudelarik, lortutako emaitzek ondo islatzen al dute ikasleen potentziala?*

Nazioarteko errendimendu probak...

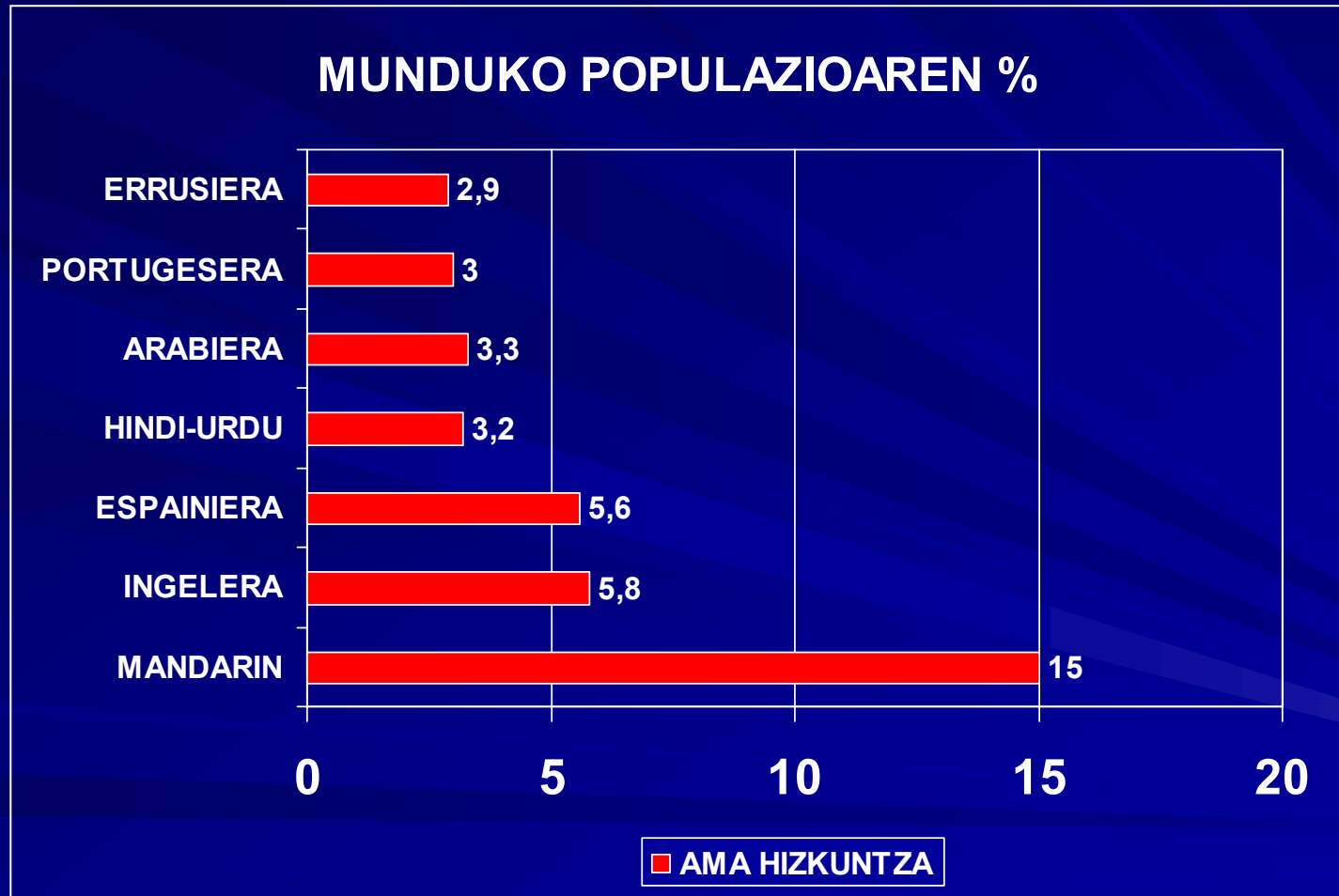
- Normalean Ingelesez eta frantsesez sortzen dira itemak. Gero herrialde bakoitzak nahi dituen hizkuntzera itzultzen dira.
- Euskadin, orain arte, eta beste herrialde askotan, irakasten den hizkuntzan aplikatu izan dira probak.
- Hala ere beti izan dira arazoak eta zalantzak: itzulpenak desegokiak dira kasu batzuetan, ikasle hauek duten hizkuntza mailarekin ondo egin ote duten, ...
- Gu hausnartzen ari gara honetaz baina kezka gutxi sumatzen dugu oro har, mundu mailako fenomeno bat izaki.

Hizkuntzak eta gizakiak: banaketa desorekatua

Hizkuntza gehienak Asian daude. Leku batzutan hizkuntza asko daude populazio gutxi izan arren.

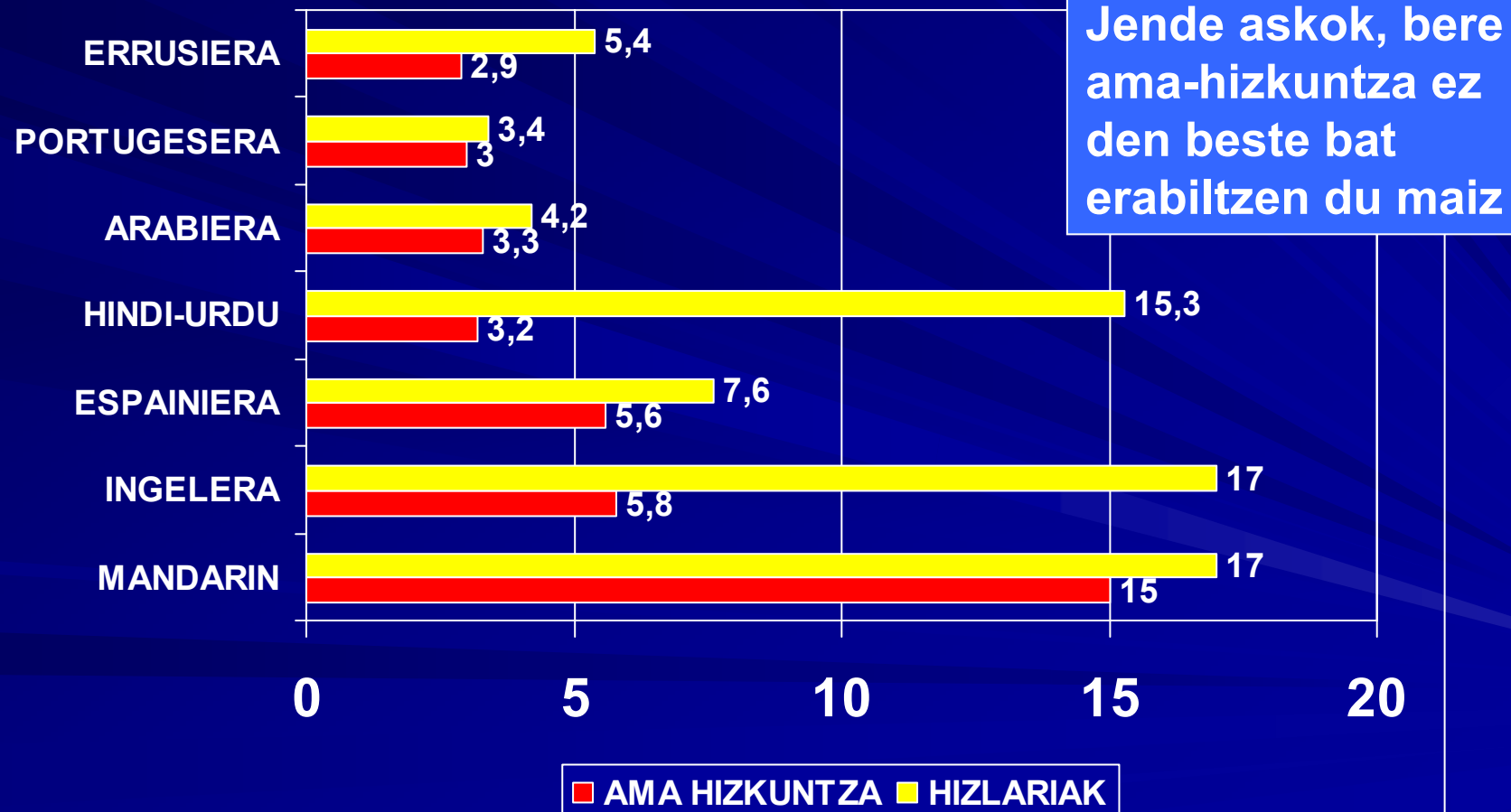

Ama-hizkuntza eta hizlariak

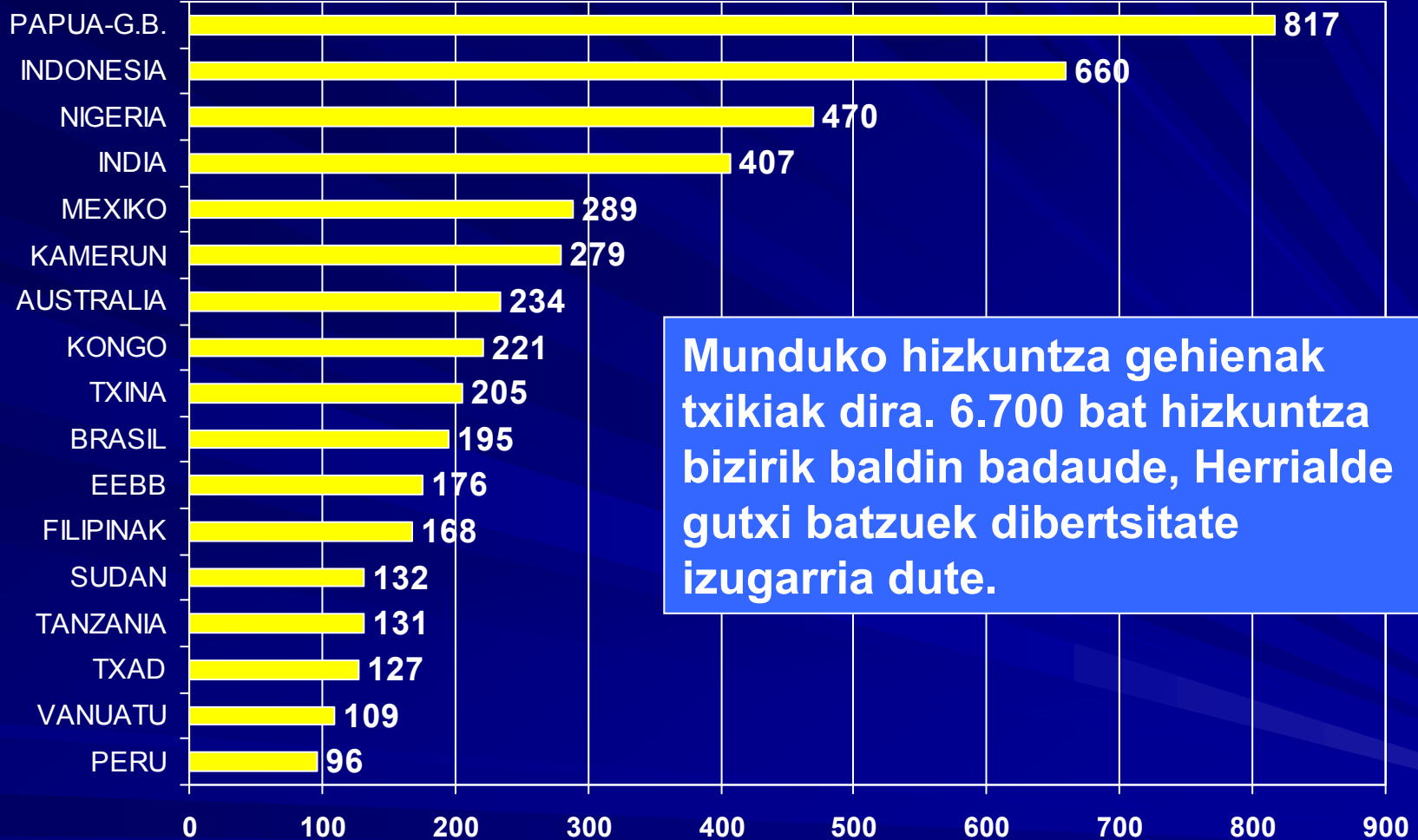

Ama-hizkuntza eta hizlariak

MUNDUKO POPULAZIOAREN %

Herririk Eleanitzenak

Munduko hizkuntza gehienak txikiak dira. 6.700 bat hizkuntza bizirik baldin badaude, Herrialde gutxi batzuek dibertsitate izugarria dute.

■ HIZKUNTZAK

Europar zenbait kasutan...

- Hizkuntza baten aldaera edo dialektoak dira: Alsazia, Suitza, Luxenburgo, ... Baina gelan aleman estandarra erabiltzen da. Suitzako alemana eta estandarren arteko diferentzia adibidez, katalana eta gaztelaniaren artekoa baino handiagoa da beraiek diotenez.

Errealitatea eleanitza da

- Hizkuntza asko eta asko ez dira eskola-hizkuntzak, ez dira idazten, ez dute mass-mediarik.
- Hizkuntza asko eta asko normalizatu gabe daude, bazterturik bizi dira edo gutxiengotuak dira.
- Gure kasuan gainera, milaka ikaslek ikasten dute hizkuntza gutxiengotu honetan baina beraien bigarren hizkuntza da.

Arazo posibleak

- Leku gutxi batzutan hizkuntza nagusiaren hiztunek bigarren hizkuntzan ikasten dute, murgiltze ereduetan (Euskal Herrian).
- Baina gehienetan, hizkuntza gutxiengotuen edo beste hizkuntza batzuen hiztunek hizkuntza ofizialean ikasten dute eskolan, beraiena ez den beste hizkuntza batean.
- Hizkuntza gutxiengotuek arazo bereziak dituzte, normalizatu gabeko hizkuntzak izaten direlako, literatura gutxi eta mass-media ahulekin edo gabe. Eremu urriko hizkuntzak dira. Diferentzia handia dago hizkuntza akademikotik errealitatera

Ebaluazioen arazo posibleak

- Proben itzulpena bera arazoa izaten da hizkuntza gutxiengotuen kasuan normalizazio ezagatik. Hizkuntza akademikoa arrotz egiten zaie ikasle askori.
- Hizkuntza hauetako askok oso estandarizazio berria dute eta gizartean duten presentzia marjinala izaten da.
- Presentzia ahul hau arazo bat da murgiltze programetan ikasten dutenentzat. Euskal Herrian bezala, hizkuntza eskolan bakarrik entzuten dute praktikoki.

Gehien menderatzen duten hizkuntzaren arazoa

- Zein da eleanitzok gehien menderatzen dugun hizkuntza?
- Batzuetan argi dago: kalekoa, etxekoa... baina eskolan bigarren hizkuntza erabiltzeko ohitura baldin badugu, etxeko hizkuntza arraroa gertatuko zaigu inguru horretan.
- Batzuek, segun zertarako, hizkuntza bat edo bestea nahiago dute.

Probak eta arazoak ebaluazioetan

- Askotan ikasle elebidunek ez dute proba gehien menderatzen duten hizkuntzan egiten.
- Kasu batzuetan zaila da jakitea zein den gehien menderatzen duten hizkuntza.
- Nahiz eta hizkuntza bat ondo menderatu, beste hizkuntza batean lan egin dute klasean eta hizkuntza aldatzerakoan arazoak sortu daitezke.
- Matematika edo Zientzietako Proba batzuk HIZKUNTZA PROBAK bihurtzen dira duten karga linguistikoagatik. Adibidez, zer esanik ez, Irakurketa probak hizkuntza probak dira.
- Probaren *itzulpen* batzuk besteak baino zailagoak dira ikasleentzat.

Exemples d'items de lecture administrés dans PISA

Les armes scientifiques de la police

Un meurtre a été commis, mais le suspect nie tout. Il affirme ne pas connaître la victime, dit ne l'avoir jamais vue, jamais approchée, jamais touchée... La police le juge sans vaincus qu'il ne dit pas la vérité. Mais comment le prouver ?

racine de ces cheveux et quelques cellules du sang du suspect. En effet, dans le noyau de chacune des cellules de notre corps, on trouve l'ADN. De quoi s'agit-il ? Cet ADN ressemble à un collier torsadé, formé de deux rangées de perles.

Représentez-vous des séries de plusieurs milliers de perles colorées (formant chaque fois un gène). Ces espèces de perles sont de quatre couleurs différentes et sont enfilées dans un ordre bien précis. Et l'ordre est exactement le même dans toutes les cellules du corps d'un individu, celles de la racine des cheveux comme celles du gros orteil, celles du foie comme celles de l'estomac ou du sang. Mais d'une personne à l'autre, l'ordre des perles varie. Vu le nombre de perles qui sont ainsi enfilées, il y a très peu de chance que deux personnes possèdent le même ADN, à l'exception des vrais jumeaux. Unique pour chaque individu, l'ADN est donc bien une sorte de carte d'identité génétique.

Les généticiens vont donc comparer la carte d'identité génétique du suspect (trouvée grâce à son sang) et celle de la personne aux cheveux roux. S'il s'agit de la même carte génétique, on saura que le

suspect a bien approché la victime qu'il dit ne jamais avoir rencontrée.

Seulement un élément de preuve

Dans les cas d'agressions sexuelles, de meurtres, de vols ou d'autres affaires encore, la police fait de plus en plus souvent faire des analyses génétiques. Pourquoi ? Pour tenter de trouver des preuves d'un contact entre deux personnes, entre deux objets, ou une personne et un objet. Apporter la preuve d'un tel contact est souvent bien utile pour l'enquête. Mais ce n'est pas nécessairement la preuve d'un crime. Il s'agit juste d'un élément de preuve parmi beaucoup d'autres éléments.

Anne Versailles

Nous sommes constitués de milliards de cellules

Chaque être vivant est constitué d'une quantité de cellules. Une cellule est vraiment de petite taille. On peut aussi dire qu'elle est microscopique car on ne peut la voir qu'avec un microscope qui la grossit plusieurs fois. Chaque cellule est constituée d'une membrane extérieure et d'un noyau dans lequel se trouve l'ADN.

Géné - quoi ?

L'ADN est formé d'un grand nombre de gènes, eux-mêmes constitués de milliers de « perles ». L'ensemble des gènes représente la carte d'identité génétique d'une personne.

Comment trouver cette carte d'identité génétique ?

Le généticien prend les quelques cellules qui se trouvent à la base des cheveux trouvés sur la victime ou dans la salive restée sur un mégot de cigarette. Il les plonge dans un produit qui détruit tout ce qui entoure l'ADN de ces cellules. Il fait la même chose avec des cellules du sang du suspect. L'ADN subit alors une préparation spéciale pour l'analyse, puis il est placé sur un gel particulier. On fait ensuite passer un courant électrique dans ce gel. Après quelques heures, on obtient des bandes semblables à une sorte de code-barre (comme celui qui figure sur tous les produits que l'on achète), visible sous une lampe spéciale. On compare alors le code-barre de l'ADN du suspect et celui des cheveux trouvés sur la victime.

Microscope dans un laboratoire de la police

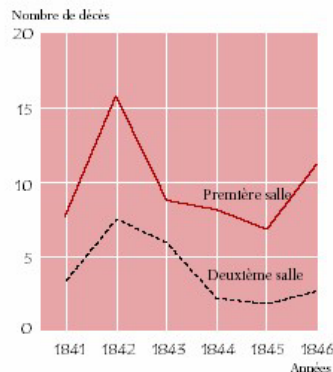
Figure 3.4

Exemples d'items scientifiques utilisés dans PISA

JOURNAL DE SEMMELWEIS - TEXTE 1

« Juillet 1846. La semaine prochaine, je prendrai mon service en tant que "Herr Doktor" à la Première salle de maternité de l'Hôpital général de Vienne. J'ai été effrayé quand j'ai appris le pourcentage de patientes qui meurent de cette clinique. Pas moins de 36 mères sur 208 y sont mortes ce mois-ci, toutes de fièvre puerpérale. Donner naissance à un enfant est aussi dangereux qu'une pneumonie de type 1. »

Nombre de décès dus à la fièvre puerpérale pour 100 accouchements

Ces lignes tirées du journal d'Ignaz Semmelweis (1818-1865) illustrent les effets dévastateurs de la fièvre puerpérale, une maladie contagieuse qui tuait de nombreuses femmes après leur accouchement. Semmelweis a recueilli des données relatives au nombre de décès dus à la fièvre puerpérale dans la Première et la Deuxième salle de la maternité (voir graphique).

Les médecins, et parmi eux Semmelweis, ne savaient pratiquement rien sur la cause de la fièvre puerpérale. Voici un extrait du journal de Semmelweis :

« Décembre 1846. Pourquoi tant de femmes meurent-elles de cette fièvre après un accouchement sans la moindre complication ? Depuis des siècles, la science nous dit qu'il s'agit d'une épidémie invisible qui décime les mères. Les causes pourraient être une altération de l'air, quelque influence extraterrestre ou un mouvement de la Terre elle-même, comme un tremblement de terre. »

De nos jours, peu de gens envisageraient encore une influence extraterrestre ou un tremblement de terre comme causes possibles d'une fièvre. À présent, nous savons qu'elle est liée aux conditions d'hygiène. Mais à l'époque où vivait Semmelweis, de nombreuses personnes y croyaient, y compris des savants ! Toutefois, Semmelweis savait qu'il était peu probable que la fièvre puisse être provoquée par une influence extraterrestre ou un tremblement de terre. Il a mis en avant les données qu'il avait recueillies (voir graphique) et s'en est servi pour tenter de convaincre ses confrères.

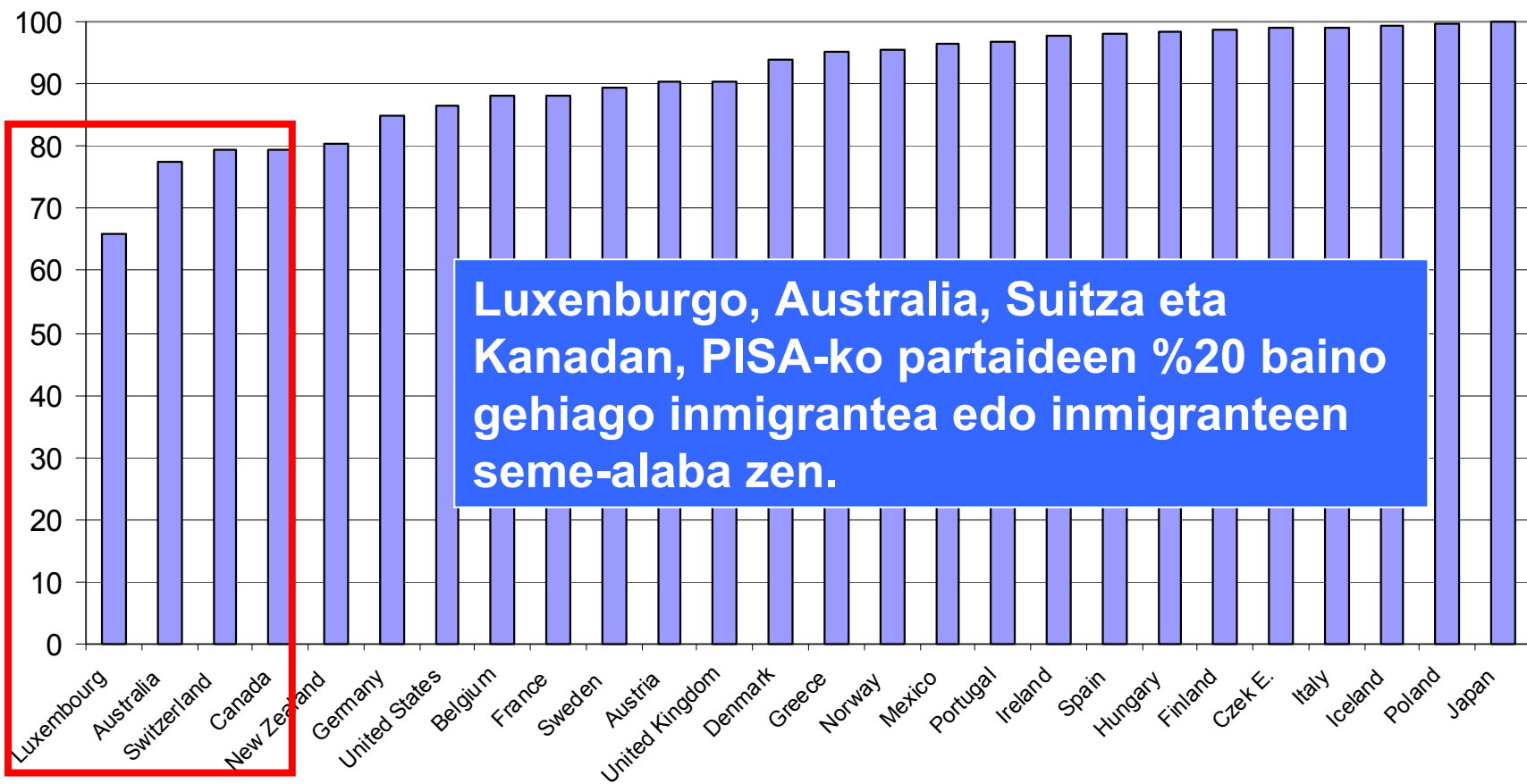
JOURNAL DE SEMMELWEIS - TEXTE 2

Une partie des recherches menées dans cet hôpital concernait la dissection. Le corps d'une personne décédée était ouvert dans le but de découvrir la cause du décès. Semmelweis rapporte que les étudiants qui travaillaient dans la Première salle participaient généralement aux séances de dissection des femmes qui étaient mortes le jour précédent, avant d'aller examiner les femmes qui venaient juste d'accoucher. Ils ne prenaient pas vraiment la peine de se laver après les dissections. Certains étaient même fiers qu'on puisse repérer, à leur odeur, qu'ils avaient travaillé à la morgue, car cela démontrait quels points ils étaient zélés !

Un ami de Semmelweis mourut après s'être coupé pendant une de ces séances de dissection. L'autopsie de son corps révéla

Gero, kontuan har dezagun inmigrazioa

Jatorrizko ikasleen % OCDE-PISA

Ez da gure kasua baina...izan daiteke

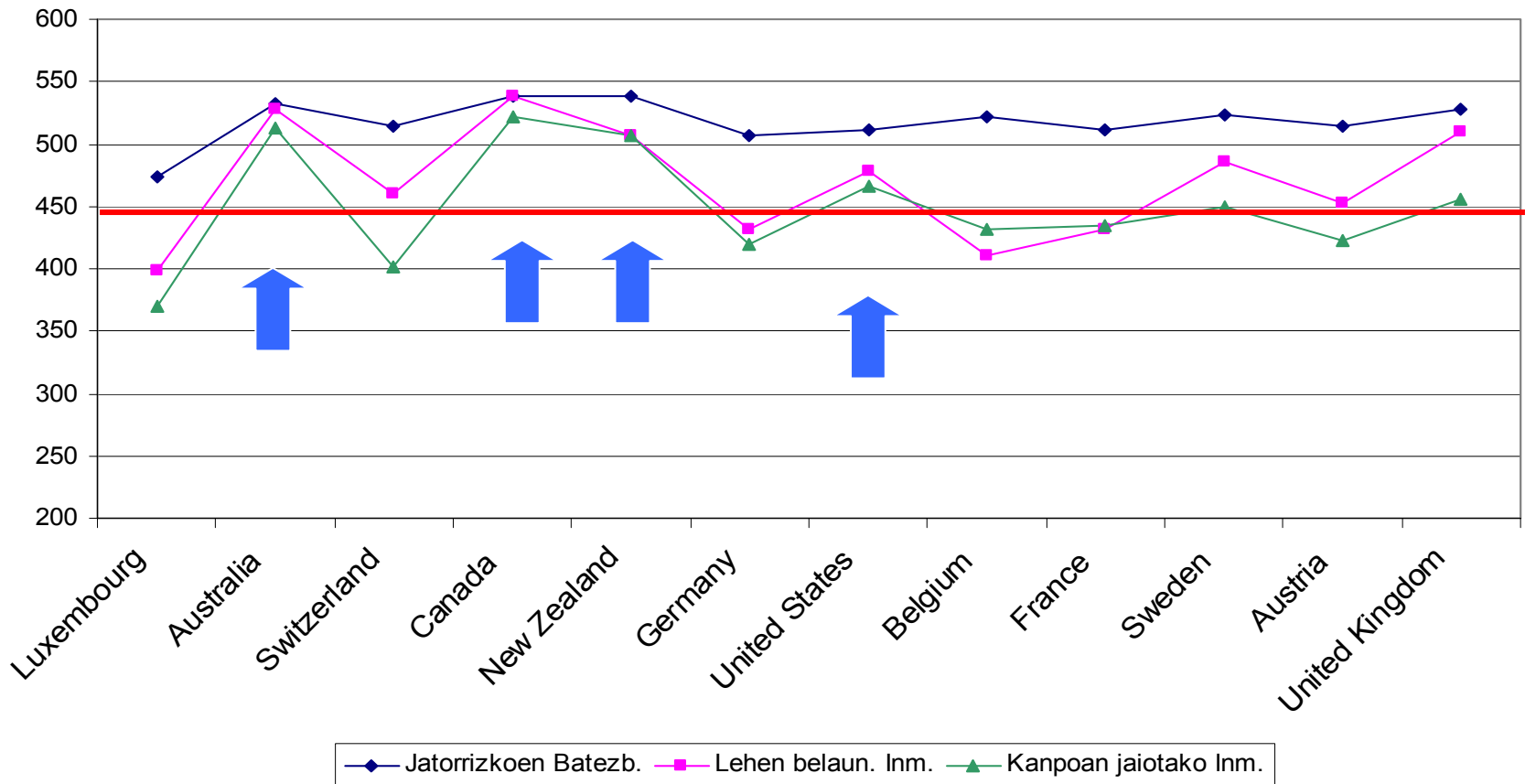
- Egia esan, guk oso inmigrante kopuru txikia dugu Euskal Herrian.
- Baina Hezkuntza Sistema konplikatua dugu hizkuntzei begira.
- Inmigrante gutxi batzuekin ere kezkatzen hasiak gara:
  - Nola tratatu beraien hizkuntzak
  - Nola tratatu Murgiltze Programetan (B, D erduetan). Inmigranteen kasuan ez da murgiltzea, beraien hizkuntza gizartean bermatua ez dagoelako.

Arazo posibleak

- Etorrinek hizkuntza ofizialean ikasten dute beraien ama-hizkuntza ezertarako balio ez diela pentsatzen duten bitartean. Submersio egoera dugu hau.
- Ebaluazioetan, etorkinek beste ama-hizkuntza bat dute eta ez dute jatorrizko ikasleek bezainbeste menderatzen probaren hizkuntza.
- Hauentzat ere, proba asko HIZKUNTZA PROBAK bihurtzen dira.

Jatorrizko ikasleak eta inmigranteak PISA emaitzetan

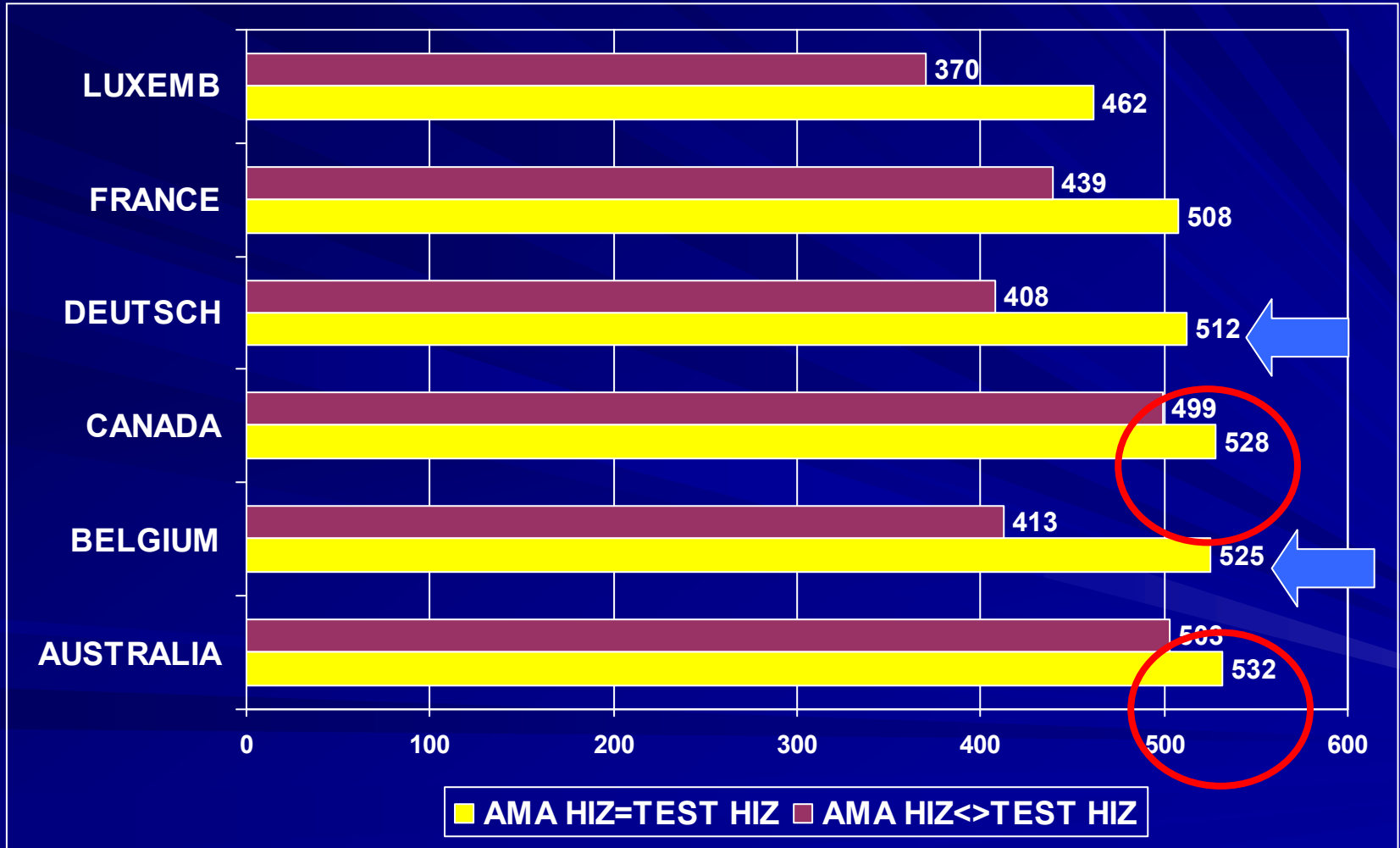
Jatorrizkoak eta Inmigranteak konparatzen Irakurketan

Orokorrean, aloktonoak okerrago

- Garbi dago proba beraien ama-hizkuntzan egin zuten ikasleek emaitza hobekak lortu zituztela besteek baino.
- Hala ere badira gauza adierazgarriak:
  - Luxenburgeko jatorrizko ikasleen emaitza baxua da hala ere.
  - Diferentzia nabarmenak daude herrialde batzuetatik besteetara inmigrante eta autoktonoen emaitzetan (Alemania, Belgika, Frantzia versus Australia, Kanada, N. Zelanda, USA)
  - Suedia eta Erresuma Batuan, lehen belaunaldiko inmigranteak hobeto daude.
  - Honek adierazten du politika desberdinak daudela inmigranteekiko eta emaitza diferenteak. Agian, Kanada eta Australiak egiten duten inmigranteen selekzioa izan daiteke gakoa.

PISA EMAITZAK IKASLEAREN HIZKUNTZAREN ARABERA

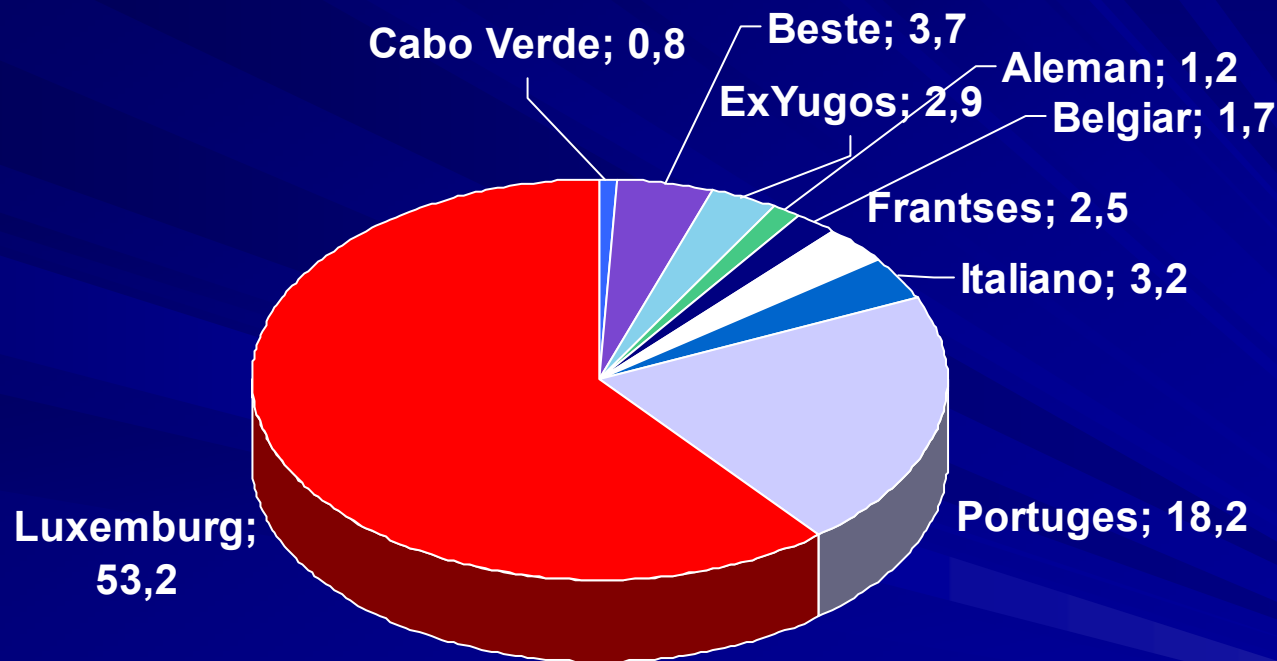

LUXENBURGOKO KASUA

- Hezkuntza Sistema Elebiduna da eta etorkin kopurua oso handia du.
- Alemana eta Frantsesa dira irakasteko hizkuntzak baina ikasle gehienak Luxemburgera dute ama hizkuntza eta ia %35 bat aloktonoa da.
- PISA probak egiterakoan, Matematika egiteko Frantsesa derrigorrezkoa zen baina Irakurketa eta Zientziak egiteko aukeratu zezaketen Frantsesa ala Alemana.

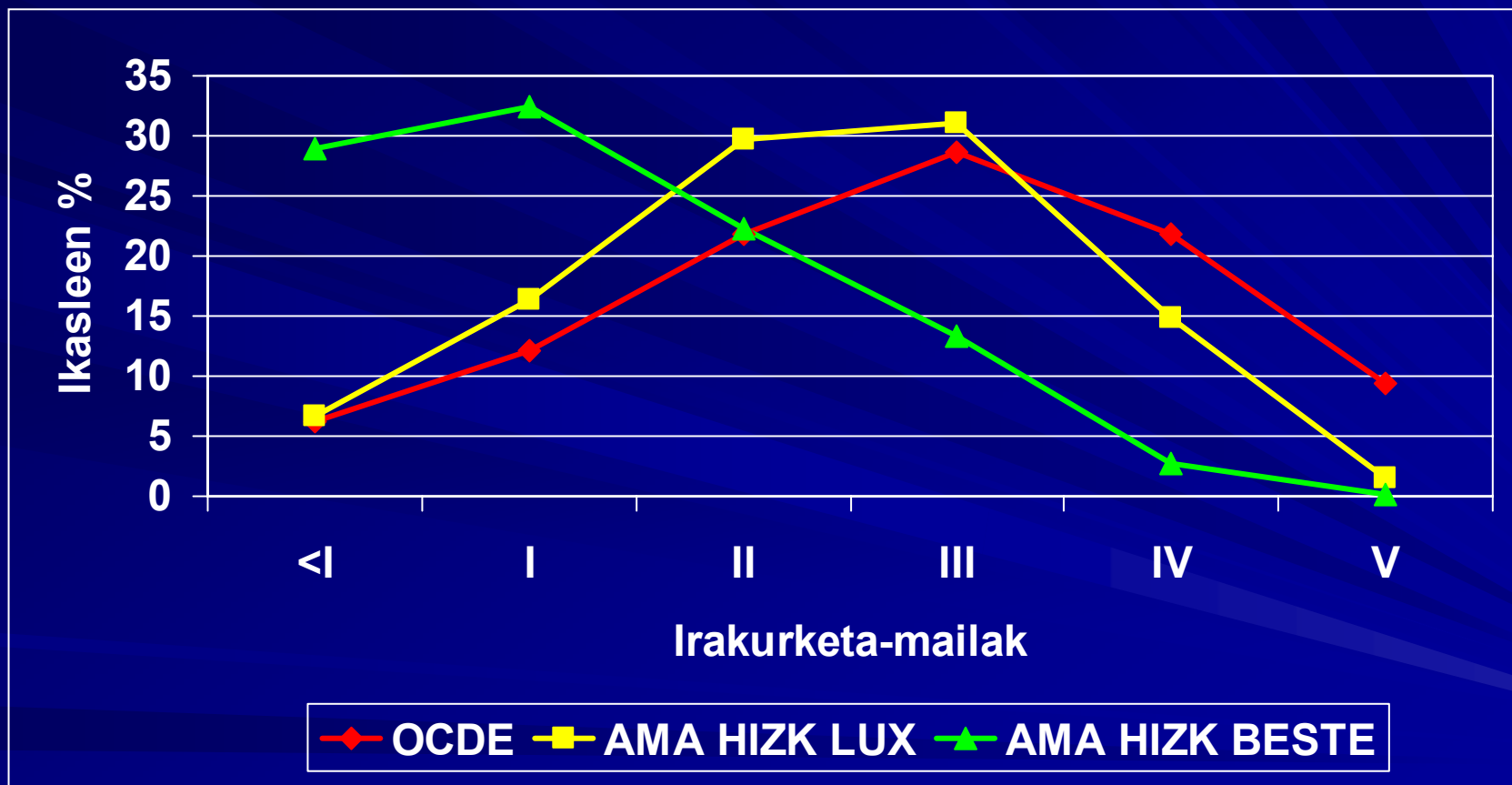
Ikasleen banaketa Luxenburgon jatorriaren arabera

Talde aloktonorik handiena Portugesena da

Lehen Hezkuntza 1999

LUXEMBURGO: PISA emaitzak ama hizkuntzaren arabera

PISA emaitzak eta hizkuntza

- Luxenburgon askoz emaitza txarragoa lortu zuten ikasle aloktonoek. Baina bertako ikasleen emaitza ere ez zen ona izan. Arazoak estandarrekin?
- Bertako arduradunek arazo bat izan zuten ikasleen hizkuntza-aukeraketarekin.
- Ikasle askok bigarren hizkuntzan egin zuten proba. Gainera, irakurketa irakasteko hizkuntza alemana da, baina irakurketa proba egiteko ikasleek frantsesa aukeratu zezaketen.
- Arazoa da ez dakigula nork zer aukeratu zuen eta abantaila edo desabantaila izan zen.

Irakas-sistema elebidunak

- Ikusi dugu Luxenburgoko kasua eta orain beste Sistema Elebidun bat hartuko dugu kontuan: Kanada.
- Kanadan ohizko Sistema elebakarra da baina **PROGRAMA ELEBIDUNAK AUKERATU DAITEZKE** probintzia gehienetan: frantses murgiltzeak*.
- Asko ikas dezakegu beraiengandik, batez ere kalitatezko ikerketa asko dutelako.

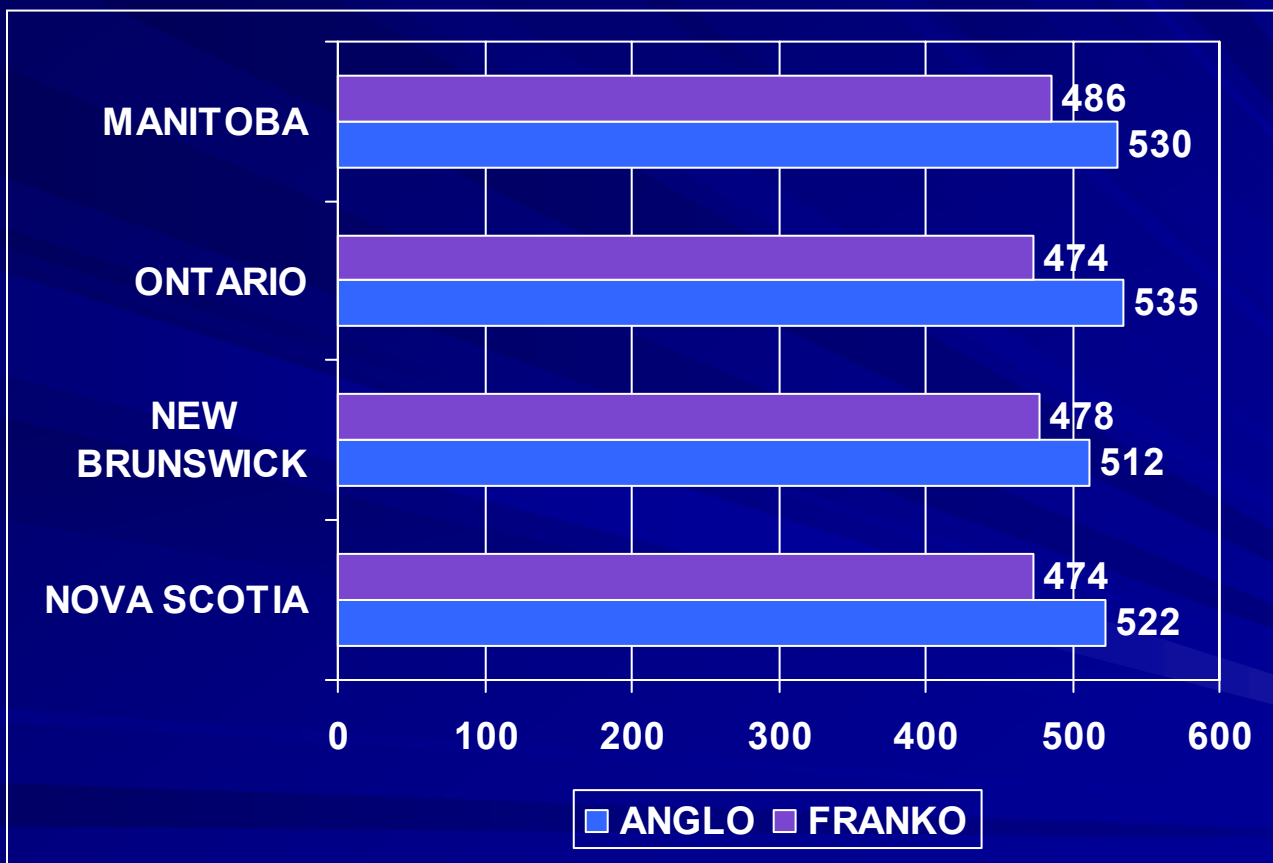

* Probintzia batzuetan mugak daude

Hizkuntza gutxiengotuak Kanadan

- Lehenik eta behin amerindioen hizkuntzak ditugu.
- Gero Frantsesa probintzia anglofonoetan.
- Ikasle frankofono guztiek eskubidea dute edozein lekutan eskolan frantsesez ikasteko. Hala ere beraien emaitzak okerragoak dira ebaluazioetan.
- Quebec-en anglofonoen seme-alabek bakarrik ikas dezakete ingelesez.
- Probintzia batzuetan guraso frankofonoak beraiek ingeles gehiago eskatzen hasi dira eskola frantsesetan.

CANADA, ikasle Anglofono eta Frankofonoak Irakurketa emaitzetan

QUEBEC-EN DESBERDINTASUNAK EZ DIRA ADIERAZGARRIAK

ISEI-IVEI

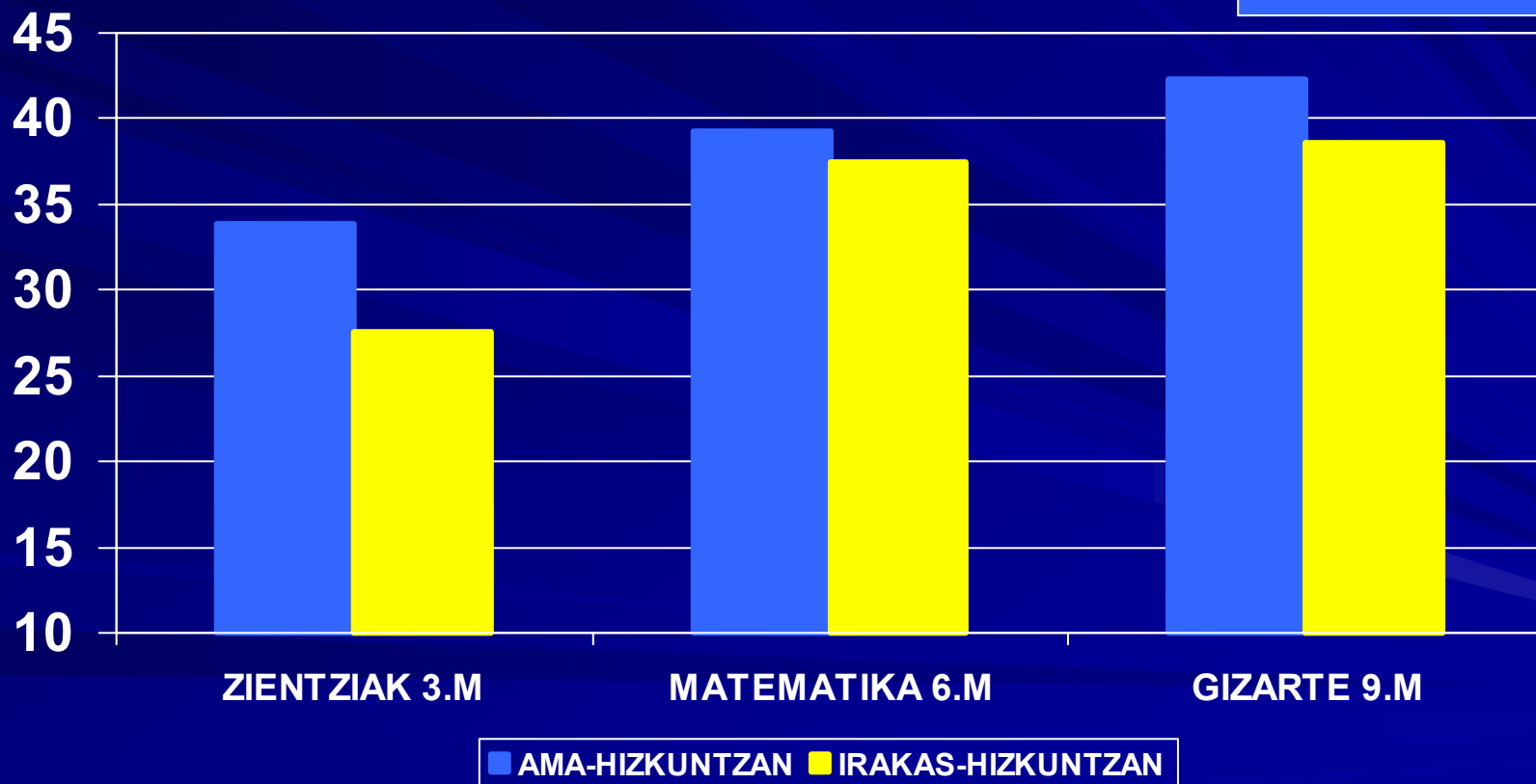
Frantsesezko murgiltze-programetako ikasleen emaitzak

- Anglofonoak izaki frantsesez ikasten duten ikasleen emaitzak oso interesgarriak dira guretzat, gure B eta D ereduetako egoera berbera delako.
- Albertan eta British Columbian egindako ikerketen arabera, ikasleek hobeto errenditzen dute beraien hizkuntza nagusian gelako hizkuntzan baino.

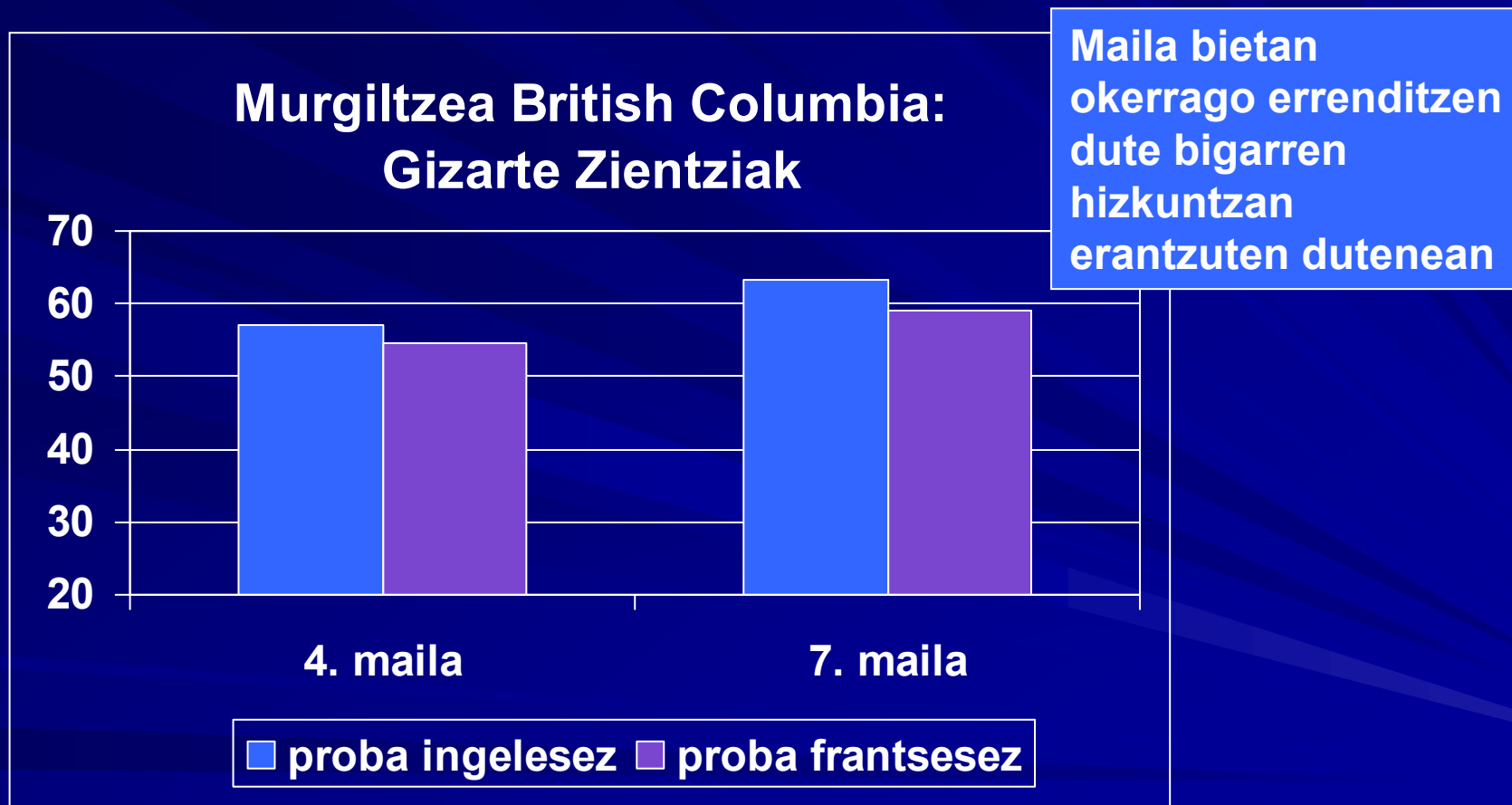
Murgiltze-programetako ikasleen errendimendua

Diferentziarik txikiena Matematikan ematen da

ALBERTA: MURGILTZE-EREDUKO EMAITZAK

Murgiltze-programetako ikasleen errendimendua

INTERDEPENDENTZIAREN TEORIA (CUMMINS, SWAIN 1986) ETA IKERKETAK

- Hizkuntza trebetasunaren atal batzuk ez daude hizkuntza bati lotuak baizik eta hizkuntza guztiei. Modu honetara hizkuntza batean ikasitakoa ezagutzen ditugun beste hizkuntzetara ere hedatzen da. Edozein hizkuntzatan ikasitakoa biltegi bakar batean biltzen da.
- Murgiltze programetako ikasleek bigarren hizkuntzan ikasi arren, beraien hizkuntza nagusian ebaluatu ezkerro, emaitza ona lortzen dute (Bournot-Trites, Reeder, 2001).
- Murgiltzeko ikasleek ama-hizkuntzan ebaluatu arren ez da inolako desabantailarik ikusten (Turnbull, Lapkin, Hart, 2001)

Murgiltze-programetako ikasleen errendimendua

- Euskadin ere ikertu beharreko puntu bat da hau. Gure behaketen arabera B, D ereduetao ikasleek hobeto errenditzen dute beraien hizkuntza nagusian.
- Ikasle hauek bigarren hizkuntza ikasten ari dira eta hizkuntza-karga handia duten probetan hizkuntza nagusian hobeto errenditzera jotzen dute.
- Puntu hau ikertzen ari da ISEI-IVEI eta datu garrantzitsuak lortuko ditugu aurten egin diren nazioarteko ebaluazioetatik.

Murgiltze ereduetako ikasleen...

■ Arazo batzuk mundu osoan:

- Inork ez daki zein hizkuntza-mailara iritsi behar diren eta ez da aztertzen.
- Garbi dago ez direla, eskolan bakarrik ikasten badute, jatorrizko hiztunen mailara iristen. Ahozko hizkuntza batez ere, kalitate eskasekoa da eta mugatua.
- Komunikatzeko gai dira, testu arruntak edo standarrak ulertzeko ere ez dute arazorik.

Hala ere...

- Gela eta ikastetxeko ohizko ebaluazioak gelako hizkuntzan egiteak badakar mesederik, batez ere ikuspuntu pedagogikotik.
  - Hau da, agian ikasle elebidun hauek ebaluazio gehienak bigarren hizkuntzan egin beharko lituzkete, ikasketa-prozesuaren parte direlako, baina jakin behar dugu eman dezaketen hoberena ematen ari diren edo hizkuntza oztopoa den horretarako.
- Ikasleen errendimendurik hoberena atera behar denean, beraien hizkuntza nagusia izan daiteke arrakastatsuen.

Hala ere...

- Dena den, hizkuntza nagusian ere izan ditzakete arazo batzuk lexiko eta terminologiarekin, ez baita gelan erabiltzeko ohitura dutena.
- Bestalde ikastetxe batzuetan puntu hau ikertzeko ere arazoak sortu daitezke.
- Hemen, askotan, ikasten den hizkuntzan hobeto errendituko dutela pentsatzen da.

Hobekuntzarako neurriak

- Nazioarteko Ebaluazioek kontuan hartu beharko lukete ikasleen hizkuntza-egoera, eragin handia baitu emaitzetan.
- Hizkuntza gutxiengotuen kasuan modu berezian bermatu behar dira **itzulpenak**: formalista izan ordez, ulermena lehenetsi behar da. Bestela ikasle hauek baldintza okerragoetan egongo dira beti. Idazten ez diren hizkuntzen kasuan, zaila da soluzio bat ematea eta normalizatu gabeko hizkuntzetan adaptazioak egin behar dira itxemetan, erabat uler ditzaten.
- Irakas-sistema elebidunen kasuan, ikerketa gehiago behar ditugu zein hizkuntzatan errenditzen duten hobeto ikusteko.

Hobekuntzarako neurriak

- Probaren hizkuntza ez da, nire iritziz, ikasleen aukera bat izan behar. Aukera okerra izan daiteke hainbat faktoreen eraginez.
- Ez da erosotasuna bakarrik kontuan hartu behar: aukerarik onena bermatu behar da.
- Hizkuntza bi aldi berean aurkeztea ere soluzioa baino arazoa izan daiteke:
  - Aukeratu dutena zein den ez dakigulako
  - Denbora **bikoitza** beharko dutelako hizkuntza biak erabili ezker eta ebaluazio batzuetan denbora oso garrantzitsua da.
- Dena den, lehen nioen bezala, guzti honetaz ikerketa gehiago behar dugu eta espirtu zientifikoz hartu.